

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt XII. Liceátne Catholicis Angliæ Protestantium adire templa? Pro neganti parte scribit Personius. Narrantur Joannis Nicolai perniciosæ fraudes; à Personio primum deprehensus, sua ipsius ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

Liceatne Catholicis Angliae Protestantum adire tempa? Pro neganti parte scribit Personius. Narrantur Joannis Nicolai perniciose fraudes; à Personio primum deprehensus, sua ipsius confessione conuincitur.

CAPVT XII.

Post cōfutatum Ciareum, & Hanmerum, Campiani & Societatis calumniatores, Personium grauior adegit necessitas propugnandæ fortiter veritatis, & subdubitantes Catholicos, in recto & tuto constituiendi. Quærebatur, fas esset nec ne Catholicis, Protestantum templis, & sacris interesse; quod sæpe deinceps, nunquam sat prosperè refricatum, iuuat hic breuiter, sed penitus explicare.

Ac in illa quidem Eduardo Rege prima & funesta religionis, & regni ruina quam Scimerus cum suis impulit, lege fuerat sancitum ne quis Catholicus à Protestantum abesset sacris, qui tamen aberant, censura solum hæreticorum præsulum notabantur. Altera deinde fidei sanctæ clade, mulctam legi Elizabetha apposuit pecuniae modicæ; Postremo nouis Parlamenti decretis mulcta creuit ad libras in mensem viginti fisco exsolendas, hoc est nummos circiter octoginta. Quæ lex cum exhaustaret diuites, pauperes perderet coactos in carcere luere, quod decesset in ære, cœprum hinc ambigi, (& mulctæ grauitas, & conscientiæ ratio, argumenta utrinque suggerebant) num Protestantum adire tempa (præter quæ alia non erant) lectioni scripturæ, concionibus, psalmorum cantui sacrificisque ceteris liceret interesse, censereturque natura sua ita malum, ut non posset vel juris excusatione in adiaphora reduci, aut mentis propriæ manifesta contestatione à crimine purgari, reuocarique ad obedientiam ciuilem.

Primis quidem temporibus Reginæ obtemperabant Catholicæ, non magno religionis lædendæ scrupulo, mixtique Caluinistis, cum iis eadem actitabant; ast ubi constitit ab illa, quam ipsi nominabant, fidei occultatione, ad eam negandam complures defluere, suspecta fuit hæc occultatio, & votis communibus quæsitum crimen esset, an non, se lubrico credere in quo tam multi prouerant. Commodum Patres Tridentinæ tunc Synodo aderant, quibus nullum posset oraculum certius, & augustius consuli; quod ij respondissent pro indubitate, & securitatis æternum intrepidæ haberetur. Missa ergo Tridentum nobilitatis Catholicæ nomine

ad

ad insignem virum (Thomam aiunt fuisse Dalbiscit Londonensis quondam Episcopi nepotem, Cancellarium, Archidiaconum; nostræ demum Societatis religiosum) controversiæ summa, suis utrinque distincta capitibus. Ut à Patribus aut simul omnibus, aut quamplurimis posset, de illa pronunciaretur. Nostri enim, aiebant, Theologi, vel non satis perspectam habeant, vel non sat audeant, nec inter se consentiunt, nec extra se palam, & disertè loquuntur. In eius Examen incubuere, decem Patres, tantæ omnes auctoritatis, & doctrinæ, ut iure postea in Angliam scriptum sit, posse illorum sententiam, pro totius Concilij canone haberi. In iis duo fuere Archiepiscopi, Episcopi totidem, & præter Payuam, & Forum, aliisque Petrus Sotus è S. Dominici Ordine, & Iacobus Laynes Societatis Iesu Præpositus, omnes Theologicæ doctrinæ fama in paucis celebres. Hi quæstionis propositæ seorsum singuli momenta, ex sacris Codicibus traditione Patrum, memoria temporum antiquæ Ecclesiæ mortibus, ipsaque ratione, apud se accuratissimè librassent, post multos deinde inter se confessus in utramque partem, pugnante nemine communi consensu statuerunt nefas esse Anglis Catholicis Protestantium templis sacrisque interesse. Quæ mox in Angliam responsio missa est, subiunctis ad eam præcipui ponderis argumentis. Quod quo anno sit gestum non parum interest animaduertere (nempe sexagesimo secundo post sesquimillesimum) ad reuincendum Cookeum, professione causidicum & in iure consuetudinum apud Anglos tunc versatissimum, fanda nefanda, vera falsa impudentissimè aduersus Catholicos, & Iesuitas debacchantem. Negat is in illa, cui nomen fecit orationem de proditione mordacissima, & mendacissima inuectiuæ, religioni duxisse Catholicos Reformatorum templo frequentare, priusquam Pius V. solenni diplomate vetuisset Elizabethæ obedientiam præstati. Ex quo vult confici detrectantes adire hæreticorum templo Catholicos, legis reos fuisse quæ id impérabat; re autem & facto contestatos, se Papam pro rege in Anglia, & legislatore agnoscer. Atqui totis scriptor maledictus octo annis errauit, non animaduertit, Patres Concilij Pio IV. Pontifice Anglis respondisse de vitandis necessario hæreticorum mysteriis, & templis si verè esse Catholici vellent; diploma vero Pij V. octauo post anno Londini promulgatum.

Patrua decem tam certum, & rationibus nixum tam solidis responsum, fuit nihilominus qui tentauerit impugnare. Docto Langdallus natione Anglus, tacito nomine tractatum edidit pro parte affirmante licet re tuto Catholicis Caluinistarum cœtus frequentare; non esse id per se natura sua malum, & culpandum, posse igitur omnino salua conscientia usurpari, & vero etiam iure tam stricto & necessario debere, quanta ex opposito sequebantur Catholicæ fidei detrimenta. Familiarum expilatio à Fisco ad usque sanguinem emundatarum; extrema vietus penuria, insuam & Sacerdotum sustentationem, quibus ad subsidium animi carere non poterant; in religionem, & in Catholicos crescens quotidie ar-

dentius odium, & insectatio, & contumacia accusatio, constantiae meritum ex mera ignoratione ambientis. Ciulem esse Parlamenti legem; omnino huic obtemperandum; habere si quidem ius quoddam in Catholicorum etiam corpora, quæ vellet, ac iuberet in Protestantium convenire tempa, cœterum animo quam malling religionem retinerent, Regina toties inculcante, *Vim conscientia inferri non debere.* Postremò si quaparendo inerat offensionis occasio, tolli eam abundè denuntiata professione violentæ obedientiæ, cui sensus inuiti commodabantur exterius, animo, & mente interius integris, & Catholicè illibatis.

Plausum tulit Landgalli sententia iusto latiore, affectu nempe, iudiciis magno imperio dominante; facile credatur, quod verum aut falsum, quia utile erat desiderabatur pro vero sanciri, & noua illi Ecclesiæ infligebatur plaga, nisi eam Personius accelerato remedio auertisset. Misit ergo in lucem pro contraria sententia tractatum, in codem quo prius suburbano scriptum. Et longè alii rationum momentis, & auctoritatum stabilierunt, maximè vero martyris Cypriani, qui Christianos Africæ dum alloqueretur, videbatur planè Catholicos Angliæ affatus, adeò utrobius similius erat eorum causa. Discussit postmodum aduersarij nebulas, & exemplum inerme Naaman Syri cuius obsequium cum Regis personam cui famulabatur, vnicè spectaret, civile prorsus erat, longèque absimile ab religiosis operibus quæ Caluiniani in suis Ecclesiis à Catholicis exigebant. Distractus latissimè statim liber, fructuissimè totum Regnum impleuit, visusque est scribenti Deus digitum commodasse, planè illa quæ diximus millia quinquaginta Catholicorum Recusantium huic debentur, qui nullis machinis adigi potuere, ut cum Protestantibus pfallerent. Atque hinc illa tūm istorum, tūm quorundam subinde ex Catholicis Sacerdotum indignatio, & ira, qui opinione Landgalli refusa, ea in Personium, & Societatem scripsere, quæ præstat obliuione deleri, quam animo repeti. Indignationem porrò, illa potissimum Regni Administris moxebat causa, quod Catholicis semel in Protestantium Ecclesiæ compulsi, vna fieret, & sola toto Regno Caluini Ecclesia, coalescentibus aliis in eam damnata simulatione; aliis ex praua hæretici erroris sententia. Quam puto fuisse palmarē & primariam causam arcendi Catholicos Caluinistarum Ecclesiæ, à Franciso Toleto nondum Cardinali, Cardinalibus duobus Baronio, & Bellarmino, & Theologiae Magistris octo, magno consensu approbatam; ac demum à Franciso Suarez, quem, ut alij deessent, solum posse ratam, & certam facere nemo negauerit.

Missis ergo in præsentiarum, Patrum sanctorum argumentis, priuato cuiusque periculo, offensione aliena, & Christianorum veterum exemplis, ante omnia prospiciendum est, quid spectarit, quo collinearit lex illa imperans Protestantum & sacra, & templa Catholicis esse communia, eadem illic ab utrisque Religionis officia peragi, cantari, adesse concionantibus, ritus denique omnes communiter obiri; nempe ut una toto Regno

Regno esset quām Reformatæ nomine appellant Ecclesia. Eam vero duabus oportebat conflati ex partibus, altera Caluinum eiūsque doctrinam interiore animi firmoque assensu profitentium; altera exterius tantum, & sola rituum exhibitione simulata, quibus veri vtuntur Caluinistæ. Priores illos Forum exterius conuenire nequibat de Religione, vt quam haberent interiūs extra ius humanum & cognitionem repositam; secundos igitur suo iudicio, & cognitioni vindicauit, quorum Religio sensibus patebat hominum, eratque fucus tantum, & falsus Caluinismi color. Hos ergo Parlamentum pro usurpato sibi iure de Religione statuendi, lege lata obstrinxit ad ritus illos exercendos ex quibus aut esse agnoscantur, aut videantur Caluinistæ; quare, vt verum sit, significationem quæ factis editur non esse tam arête circumscriptam, vt est quæ verbis continetur, ex consensione popolorum, definitè hoc, & non aliud significantibus; ex lege tamen & mente Parlamenti, facta illa muta, & ritus ancipites restringuntur ad significandam simulationem Caluinismi, & Ecclesiæ Reformatæ; quæ non est tantum Catholici, occultatio simplex, & innocens; sed nuda hæretici, tametsi ficta professio, & quidem eo rerum articulo, qui iubet Catholicum manifestè quod gerit animo testari. Hinc illa contrarij contestata denunciatio patrando criminis non occurrit, sed denunciantis conscientiam inaniter ludit, dum agit re ipsa, quod contestatur se nolle agere. Nec enim iubentur Catholici, animo esse Caluinistæ, cui malo tantum contestatio illa cauet; sed iubentur solum videri Caluinistæ, & communione sacrorum Rituum assimilari Reformatis.

Non posse vero id in politicam obedientiam & ciuale obsequium referri, possum facile huius anni, multorumque deinceps, & antea euentis probare. Sacerdotes possum, & laicos edere, qui re ipsa Catholici nomine; in speciem vero nominibus aliis, maiestatis læsæ addicti suppliciis; tantum si vellent inducere animum ad adeundas Protestantium Ecclesias omnino mox crimine & pœna soluebantur, cum tamen nihil ambigeretur, quā in mente Catholicum, & orthodoxum retinerent. Nempe illos Publici Ministros parum mouebat obedientia ciuilis, professionem Religionis poscebant extrinsectis, quam vnam eandemque tota esse Anglia volebant. Sic, vt alios omittam, Campiano, Sceruuino, Briantio, Turris Præfectus Londinenſis, hoc anno vitam, Reginæ gratiam, & commoditates honorificas largiter obtulit; tantum si vellent Caluinistarum in templis se sistere. Quod cum fortiter abnuissent, conclamata mox causa in furcas acti sunt.

Vt autem præsca Ecclesiæ sæcula, viderunt magno fortitudinis ostento, Christianos ad tempora & idola trahi, manusque nudatis ossibus stillantes premere, ne quid thuris in eas iniecti excusisse in subiectos focos, & sacrificasse viderentur; sic in actis annorum quatuor supra quadraginta, quibus Anglicanam Ecclesiam afflixit Regina Elizabeth, sèpius legas Catholicos lictorum interdum humeris, in Protestantium portatos, & coniectos tempora, pugnis interdum, calcibus, fustibus, protrusos; ali-

quando instar cadauerum raptatos , allisis ad saxa , & cruentatis capitibus
 hoc solum ut sua qualicunque in Caluini sacris præsentia , exuisse Catholicum
 viderentur , quam si libuisset sponte exhibere , nullæ inde repente
 custodiae , mulctæ , contributiones , addictiones bonorum nullæ ; maiestatis
 offendæ , rebellij , coniurationum reus nemo ; nulla demum cuiusquam
 aut sanguinolenta , aut molesta vexatio , nullo iam qui vexaretur existente ,
 omnibus in vnam Ecclesiam , vnumque Caluinum conuenientibus.
 Quod ergo iubens Parliamentum cœtus cum hæreticis habere communes ,
 aliud non iubet quam defectionem à vera fide aut profiteri , aut facere
 ob hoc illa Christi fortia pectora , bonis maluerunt , vitaque excidere ,
 quām iubenti parere , quorum mentem Deus inusitatis quoque gratiæ
 suæ firmavit præsidiis , in vicinis enim Scotiæ tractibus Comes nouus &
 ferus , cùm ad Protestantium conuentus Catholicos , saltem semel , terro-
 ribus sœuis adigeret ; denuntiavere maritis vxores , quo die illuc pedem
 intulissent , se in perpetuum domo exituras ; toto passim regno adole-
 scuntuli , parentum amantissimorum , & diuitum filij , maluere per vtronca
 vagi exilia rogato viicitare , quām Obedientiae impiaæ sacrilegio fœdari ,
 tanto domus paternæ longinquitate magis læti , quanto magis semoti à
 periculo exempli domestici , cuius ne esset ambiguum scelus , horrendis
 subinde Deus suppliciis vltus est. Ingressus Catholicus hæreticorum tem-
 plum , igne se sensit acerrimo corripi , vrique tamdiu , dum illinc multis
 cum lachrimis , & pœnitudine fse proriperet. Alij cùm primum pedem
 illuc tulissent elati sunt mortui , occulta Dei , & improvisa occisi manu :
 multos dabo qui domi Sacerdotes alebant à quibus in Dei & Ecclesiæ gra-
 tiam , aucturi animam restituerentur ; cœtus vero interea Protestantium
 frequentabant ut sua sibi conseruarent intacta bona ; confessione tamen sa-
 cra in extremis miseri caruerunt.

Sed hæc de controuersia grauissimi ponderis plus satis , quam præte-
 riissem , nisi Societatis res haberet admixtas , à qua primum Personij ope-
 ra , deinde nostrorum , propugnata est semper animosè , palamque inno-
 tuit , quo isti sint oëstro , qui suggesterentibus Ministris regiis nisi sunt illam
 denuo impugnare , & persuadere Catholicis , posse Caluinistarum cœtus ,
 nullo conscientiæ periculo adiri , Societatem vero , & Personum à parte
 stantes contraria , & certa , mordacissimis scriptis considerunt. Sed enim ,
 Deo laus , palam tandem est factum , vtra esset pia , vel sacrilega pars ; vtrum
 Societas tam pertinaci maledicentia , iure an iniuria læsa sit , in eius enim
 sententiam decreuit Paulus V. solenni diplomate ad Catholicos Angliæ
 transmissio , cuius tam clara sunt , & expressa verba , ut nullam admittant
 cauillationem. Zelo , inquit , pastoralis officij nostri impulsj , & pro paterna solli-
 citudine , qua de salute animarum vestrarum assidue laboramus , cogimur monere
 vos , atque obtestari , ut nullo pacto ad hæreticorum templo accedatis , aut eorum
 conciones audiatis , vel cum ipsis in ritibus communiceatis , ne in Dei iram incurra-
 tis ; non enim licet vobis hac facere , sine detimento diniri cultus , & vestra sa-
 lutis. Minoris quidem negotij fuit , sed tamen pernecessarij , tertius ibidem
 editus

editus à Personio liber, ad auerterendam cladem quam religioni, & Catholicis scelerosus apostata inferebat, si tamen vel hoc nomine dignus est, qui nūnquam fuerat verè Catholicus. Londonum rediit hoc anno Ioannes quidam Nicolaus Vvallis, ex Seminario Anglorum Roma pulsus, cultu vilis, annorum viginti quatuor, Papista (fatetur ipsemet) simulatus; animo ad mortem Protestans hæreticus; moribus quales ad Alanum scribens suo stylo depingit. Negant multi, ait, esse me ullius fidei, aut Religionis, & fateor, si meis ex moribus indicium ferant, vera eos loqui. Laurentius item necio quis cognomento Caddeus, familiariter cum eo diu versatus, n. l. lam ait orbe toto matrem, Ioanne Nicolao monstrum edidisse immaritus, fæditate morum, & malignitate. Ingressus Londonum candidus, & innocens iuuenis, absque mora quærere in aula qui posset plurimum, & esset Catholicis maximè infensus, & ad emenda mendacia cuiuscumque momenti prodigus; nominatus illi Odouuenus Optonus, Londonensis Turris Castellanus; vi- rum adit ea ipsa nocte, sēque ac suam quantacumque valeret operam prolixè illi defert in perniciem rei Catholicæ; mentitur se illi Jesuitam; concionatorem, at qualem? Cardinalium scilicet & Papæ; Philosophum, & Theologum minimè triuialem; Græcè, Hebraicè, Syriacè, Chaldaicè, & quid non? egregiè doctum, plurāque de illo iactabat Optonus velut inge- nij portento ne annorum ætas viginti quatuor tantæ literaturæ fidem de- traheret, eò hæc omnia spectabant ut Catholicum nomen deprimaret, Cal- uinismi attolleret gloriam, quem prætulisset Catholicō vir tantus. Li- brum igitur in Typos, & in Regni totius publicam lucem dedit, de suo ad castra Caluini transitu, hoc est de fideli quam nunquam tenuerat de- sertione scelerata. Tumere hoc libro Prædicantes, recitare illum ex pulpi- tis, demirari, ornare interpretationis loca quibus identidem in confirmationem Caluinismi eum insperserat, à Stubbeo (vt postea fassus est) eius sectæ Magistro tradita; quin & eiusdem farinæ doctor Vvilkinsonus locu- pletauit illum adiectis marginibus, nihil tamen adeo famæ ac laudibus li- brum commendavit ut abominanda Patris sanctissimi Gregorij XIII. & sacri Cardinalium Senatus, dilaceratio; Jesuitarum priuatim, & simul ordi- dum Religiosorum. Catholicorum autem & famam, & vitam quibus posset damnis ut cruentaret, & perderet, dedit in scriptis Optono sigilla- tim nomina, lineamenta oris. Staturam corporum & indicia cœtera, qui- bus iuuenes Anglos Seminarij Romani agnosceret; condictum illic se præ- sente in Reginæ caput; Dudley Comitis, Ceciliæ, & Vvalsingani, iuratus affirmauit. Aduersus Sacerdotes ob Religionem in carcere positos, pro te- stimonio, quæcumque libuit Optono, afferuit, vt longè alia quam Reli- gionis crimina luisse viderentur: sanguinolenti calumniatoris criminazione viri duodecim insontes necati sunt, quorum pars Sacerdotum erat, Regi- nam quin etiam Mariam Stuard, & viros cum illa nobilitate præcipuos iisdem rebellionibus, & proditionibus implicuit, quas postea fassus est à se uno confitas. Resumpto deinceps quo vulgo placebat, & inurenda multis infamia clarebat, prelo subiecit concionem quam à se iactabat coram

Papa, & Cardinalibus habitam; de rebus ferè Romani Anglorum Collegij; de quo illa solum garriebat quæ norat Ministros regios gaudere à populo credi; spem quoque fecit propediem excludendi tertij operis, quo prosequeretur sui itineris seriem, & de curia Romana, & religiosis familiis mira quedam cantaret.

Paranti talia sycophantæ manus truncavit Personius, ne posset cuius in posterum, vel scripto vel facto nocere. Librum scripsit cui nomen, *Ioannes Nicolaus deprehensus*, quo illum ipsum tam graphicè, & cuius alteri, ad natuam pessimi hominis speciem, detracta larua exhibebat, ut inficiari se non posset homuncionem vilem, & ignatum; orthodoxum nunquam, Iesuitam, Theologum, Papæ concionatorem nunquam; nullis tritum & expolitum linguis, nisi maledica, mendaci, & calumniatrice, qua summi Pontificem, cum Cardinalibus, Societatem cum religiosis Ordinibus impudentissimè, sacrilegus nebulo laniarat. Videns se sibi obiici, & talem sentiens qualis sibi obiiciebatur, animo concidit, ditaque omnia audaciae suæ stolidæ imprecatus, quæcumque dixerat indicta voluit, sed frustra, & inani scriptorum retractatione. Conscientiæ igitur cruciatu amens, & desperabundus statuit eò longè ire, vbi eum mortalium irosset nemo, & venalem illic exponeret animam, cuius pretio corpus impurum aleret, ad Turcas inquam profugere, & Mahometo nomen dare. Ad hoc illum agebant Optoni spes cassæ; & Episcopi eiusdam promissa euanya, qui expiscari ex eo quæcumque optarant, detestabantur proditorem, cuius proditionem adamarant. Valuit quoque ad extrahendum illum ex Anglia pietas Laurentij Caddei (desertoris primum ex teneritate in parentes, deinde pœnitentis) qui tot innocentium sanguine inhorrescens quem scelestissimi hominis confictæ criminationes pergebat fundere, comitem se illi ad fugam obtulit. Peruectus cum eo Rhotomagum confessionem iuridicam scelerum & calumniarum persuasit, quæ legitur edita cum eius ad Doctorem Alanum, argumenti eiusdem literis. Rhotomagi ergo pro tribunalibus facto, & ciuili, professus est ambitu querendi nominis, promissis Episcopi, & Optoni minis ad mendaces edactum scriptorum & accusationum calumnias in vitam Sacerdotum, & Catholicorum; in Papam & Scotiæ Reginam; in Cardinales, & Religiosos. Hæc ille fusi, quorum vulgata sunt acta iuridica quæ integrandæ bonorum famæ cauerent in posterum, & clarè docerent, quæ veri, tunc & iusti regula contra Catholicos, & religionem agcretur.

Hæc